

МОЋ И ОДГОВОРНОСТ У ШКОЛИ

Радионица за чланове ученичког парламента

Ауторка: Татјана Матијаш

Циљна група:	Представници УП, ученици 2. разреда
Трајање:	60 - 80 минута
Циљ:	Ученици, чланови парламента - разумеју своју улогу, права и могућности у школи. - истражују потребе вршњака и креирају акције које служе општем добру. - развијају самосталност, сарадњу са наставницима и отпорност на манипулације.
Напомена:	Водитељ може бити наставник-координатор или матурант, искусни члан парламента. Активности треба да буду интерактивне и младалачке; наставник-координатор је ментор, не контролор; фокус на реалним, спроводивим акцијама; нагласити права парламентарца и одговорност; подстаћи креативност уз коришћење дигиталних алата. Фокус: акције за опште добро, не за личне поене или награде. Други разред је изабран јер су то ученици који су прилично упознали вршњаке али и изазове школског живота и представљаће ресурс за будуће акције и активистичко оснаживање функционалног ученичког парламента.
Материјал за рад:	Папир, фломастери, стикери, табла/ФЧпапир, лаптоп/таблет са интернетом, принтовани примери мини-акција и права чланова парламента, дигитални алати (Google Forms, Mentimeter, Padlet, Canva), бележнице Унапред исписан ФЧ или слајд: Ученички парламент – џепни водич; Менти евалуација Прилози за ученике
Методе и облици рада:	Групни рад, дискусија, презентација, анкета/истраживање, мозгалица, игра улога / симулација, визуелизација и дигитални алати
Ток радионице:	1. Моћ и улога парламента (0-10 мин) Водитељ објашњава: шта је парламент, улога парламентарца, права и могућности које имају и покреће дискусију питањем: „Која је твоја супермоћ као члана ученичког парламента?“ Након тога дели свима материјал: мини-лист „Права и могућности парламентарца“ (нпр. право да предлаже иницијативе, да буде медијатор, да окупља вршњаке, да сарађује са наставницима). 2. Истраживање потреба вршњака (10–25 мин) Водитељ позива ученике да креирају мини-анкету или сет питања: шта ученици желе да се побољша у школи, који проблем их највише погађа. Алати: Google Forms, Mentimeter, Padlet или брза анкета са стикерима на табли.

	Пример активности: „Вршњачки пулс“ – свако одељење кратко одговара, резултати се сакупљају у дигитални табеларни приказ. 3. Идентификација кључног проблема и планирање акције (25–40 мин) Водитељ позива ученике да се поделе у групе и да као групни рад: анализирају податке, бирају један проблем и осмишљавају акцију. Појашњава да су обавезни елементи приликом осмишљавања акције: циљ, кораци, ресурси, одговорне особе. Нуди им пар илустративних примера мини-акција: Алати: Canva, Padlet, Google Slides, кратки видео алати (CapCut, Canva Video). 4. Сарадња са наставницима (40–50 мин) Водитељ позива ученике да размотре како могу добити подршку наставника без губљења аутономије, да осмисле пар питања и стратегија како би та комуникација текла. Групе креирају свака свој „план сусрета са наставником“ – ко шта каже, ко води дискусију, ко води белешке... Водитељ појашњава да је важно из овога научити да сарадња може бити продуктивна и да не мора значити губитак контроле. 5. Презентација идеја (50–60 мин) Следи кратко представљање групних пројеката свим парламентарцима и координатору. Водитељ и групе које слушају дају кратку повратну информацију која се односи на јасност, могућност примене, корист за целу школу. 6. Рефлексија и закључак (60–70 мин) Кратка завршна дискусија: „Шта сам научио/ла?“, „Како ћу применити ово у некој акцији?“ Водитељ свакоме даје материјал: мини-лист „10 савета за успешан парламентарни рад“ (како се одупрети манипулацији, како мотивисати вршњаке, како пратити резултате).
Евалуација	Ментиметар са највише 3 питања

Прилог за водитеља – Џепни водич који све време стоји исписан на ФЧ или на слајду истакнуто током рада

УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ – ЏЕПНИ ВОДИЧ		
Твоја улога.	Твоја моћ.	Твоја одговорност.
ТВОЈА ПРАВА • Имаш право да говориш и будеш саслушан. • Имаш право да предлажеш промене у школи. • Имаш право да постављаш питања и тражиш одговоре.	ТВОЈЕ ОДГОВОРНОСТИ • Да слушаш друге ученике. • Да мислиш о заједничком добру, не само о свом разреду. • Да се информишеш пре него што делујеш. • Да будеш упоран, али коректан.	ТВОЈЕ МОГУЋНОСТИ • Да истражиш шта мучи ученике у школи. • Да покренеш малу, реалну акцију. • Да укључиш ученике и наставнике.

Имаш право да представљаш вршњаке, не само себе. 👉 Ниси украс. Ниси формалност. Ниси „ту да ћутиш“.	👉 Парламентарац није најгласнији, него најодговорнији.	Да утичеш да школа буде праведније и безбедније место. 👉 Мала акција може да направи велику разлику.
ВАЖНО - Ниси ту због поена или пројеката. - Ниси ту да неко други говори уместо тебе. - Ниси ту да „глумиш демократију“. ✓ Ту си да делујеш, учиш и истрајеш. ЗАПАМТИ Ако нешто није у реду – твој глас је важан. Ако нешто може боље – ти можеш да покренеш први корак. Ученички парламент = алат за промену. Користи га паметно.		

Прилог за водитеља – Ментиметер евалуација са упутством за креирање типа питања

Mentimeter – евалуација радионице 1. После ове радионице, ученички парламент ми делује као: (Multiple choice – један одговор) - форма без стварног утицаја - место где може да се покрене промена - простор у коме ученици имају глас - алат за заједничко деловање, а не за туђе интересе 2. Која порука са радионице ти је остала у глави? (Word cloud) 👉 једна реч или кратка реченица 3. После данашњег рада, у парламенту себе видим као: (Scale / Multiple choice – један одговор, редослед од пасивног ка активног) - посматрача - учесника по потреби - некога ко има иницијативу - некога ко је спреман да повуче први корак
--

Прилог 1 – За ученике

ПРАВА, ОДГОВОРНОСТИ И МОГУЋНОСТИ ЧЛАНОВА ПАРЛАМЕНТА или: „Шта све можеш – и шта се од тебе очекује“

ТВОЈА ПРАВА (да, стварно их имаш)

- ✓ Имаш право да **кажеш шта мислиш** о животу и раду школе.
 - ✓ Имаш право да **предложиш промену** – и да очекујеш да се она озбиљно размотри.
 - ✓ Имаш право да **постављаш питања** управи школе и да добијеш одговор.
 - ✓ Имаш право да **представљаш вршњаке**, не само себе.
 - ✓ Имаш право да **покренеш иницијативу** – сам или са другима.
 - ✓ Имаш право да **учиш како демократија функционише у пракси**, а не само из уџбеника.
- 👉 *Укратко: ниси декор, ниси статиста, ниси „ту ради реда“.*

ТВОЈЕ ОДГОВОРНОСТИ (јер моћ иде уз одговорност)

- ✓ Да **слушаш вршњаке**, а не само да говориш у њихово име.
 - ✓ Да разликујеш **лични интерес од заједничког добра**.
 - ✓ Да се **информишеш пре него што делујеш**.
 - ✓ Да будеш **упоран, али пристојан**.
 - ✓ Да не одустајеш после првог „не може“.
 - ✓ Да не дозволиш да неко други **говори уместо тебе или користи тебе за своје циљеве**.
- 👉 *Парламентарац није „шеф“, него одговоран представник.*

ТВОЈЕ МОГУЋНОСТИ (ту почиње права ствар)

- 🌟 Можеш да **истражиш шта мучи ученике** у твојој школи.
 - 🌟 Можеш да покренеш **малу, али смислену акцију**.
 - 🌟 Можеш да окупиш ученике и наставнике око заједничке идеје.
 - 🌟 Можеш да предложиш **реална решења**, не само критике.
 - 🌟 Можеш да утичеш на то да школа буде **праведније, безбедније и пријатније место**.
 - 🌟 Можеш да научиш како се **мењају ствари без насиља, галаме и манипулације**.
- 👉 *Мала акција + јасна идеја = велика промена.*

ВАЖНО ДА ЗНАШ (искрено и без улепшавања)

- ⚠ Ниси ту да сакупљаш поене за CV.
- ⚠ Ниси ту само док траје пројекат.
- ⚠ Ниси ту да радиш оно што одрасли не смеју.
- ⚠ Ниси ту да „глумиш демократију“.
- ✓ Ту си да **учиш, питаш, предлажеш, делујеш и истрајеш**.

👉 Ако нешто није у реду – **ти си део решења**.

👉 Ако нешто може боље – **ти можеш да покренеш први корак**.

👉 Ако сви ћуте – **твој глас је важан**.

Ученички парламент није симбол.

Он је алат. Користи га паметно.

Прилог 3 – За ученике

10 ПАРЛАМЕНТАРНИХ ЗАПОВЕСТИ

(како остати свој, покренути друге и видети резултате)

1. Знај кога представљаш Ниси ту због себе, већ због вршњака. 👉 Пре него што нешто предложиш – питај ученике шта мисле. 2. Чувај се „добронамерних савета“ Ако неко други доноси одлуке уместо вас – то није партиципација. 👉 Слушај одрасле, али одлуке доноси заједно са парламентом. 3. Постављај питања, не прихватај све здраво за готово „Зашто?“ и „Како?“ су твоји најјачи алати. 👉 Ко има моћ, треба и да објасни одлуке. 4. Почни од малих, изводљивих акција Боље једна мала ствар која успе него велика која остане идеја. 👉 Успех мотивише више од приче. 5. Говори језиком вршњака Без компликованих формулација и празних фраза. 👉 Кратко, јасно и искрено.	6. Укључи што више ученика Парламент није затворени круг. 👉 Анкете, разговори, позив на учешће – сви могу нешто да допринесу. 7. Подели одговорност Ако све ради једна особа – све и пада на једну особу. 👉 Тим = више идеја, мање притиска. 8. Држи се циља, не егоа Критика није напад, а различито мишљење није проблем. 👉 Циљ је боља школа, не „победа у расправи“. 9. Прати шта сте урадили Запишите шта сте планирали и шта је остварено. 👉 Резултати се виде – и мере. 10. Славите успехе (и учите из неуспеха) Свака акција је искуство. 👉 Успех даје снагу, а грешке знање.
ЗАПАМТИ Добар парламентарцац није послушан. Он је одговоран, упоран и свестан своје улоге. Парламент није место где се „прича“. То је место где се мењају ствари.	